

ZPRAVODAJ

3/2021

www.novyhrozenkov.cz

- 2 | Slovo starostky
- 3 | Se Sokolem do života
- 4 | Škola, Petra a městys v novém projektu
- 5 | Školní keramická dílna
- 6 | Chléb náš vezdejší..., Kulčákův!
- 7 | Olympijský Den dětí
| MTUNI – Stavitel mostů
| Návštěva PČR a SDH
- 8 | Zpracování perleti na Vsacku
- 10 | Ocenění prací v literární soutěži O poklad strýca Juráša
| Chlad ženy, jež jsem miloval
- 11 | Dětská redakce
| Historie knihovny
- 12 | Martin Strnadel a fenomén modřínového šindele pro střechy a fasády
- 13 | Vítání občánků u Památníku A. Strnadla
| 6. ročník Hrozenkobraní
- 14 | 100 let cimbálové muziky v Novém Hrozenkově
| V památníku vystavují Hrozenkovští malíři
| MODRÁ
- 15 | Za peníze SFDI se postaví most v Novém Hrozenkově
| Výjezdy SDH Nový Hrozenkov
| Na těžké životní situaci dlužníků často parazitují insolvenční šmejdi
- 16 | Stacionář na cestách
| Další pomocníci jsou na cestě

Slovo starostky

Čas jako by nabral na rychlosti a chtěl dohonit, co zameškal, a my se mu musíme bohužel přizpůsobit. Není to jednoduché, neboť zásah vyšší moci, jak se říká, ovlivnil život na celé planetě. Čas sice nezastavil, ale zpomalil a ochromil život na zemi.

Otevření sběrného dvoru

Pro letošní rok jsme u nás v městysi měli připravenou spoustu investičních akcí, které měly být dokončeny do daných termínů, bohužel nedostatek stavebního materiálu, pracovních sil a další problémy, které se během realizace akcí vyskytly, prodloužily mimo jiné i termín otevření sběrného dvoru a Re-use centra.

Již od loňského roku se snažíme zrekonstruovat budovu, kterou jsme zakoupili od firmy VS Domy a.s. na sběrný dvůr a Re-use centrum. Není to jednoduché, neboť stará budova nespĺňovala základní hygienické ani protipožární normy, a tak jsme museli celou budovu komplet-

ně přebudovat. Náklady rekonstrukce se již nyní vyšplhaly skoro na 4 mil. Kč. Jsme však rádi, že budeme mít konečně sběrný dvůr, pro který jsme několik let hledali to správné místo. Sběrný dvůr je již plně technicky vybaven jak kontejnery, mostní váhou, váhou na elektrozařízení, sběrnou na nebezpečné odpady, tak kamerovým systémem. Bohužel k jeho otevření nám chybí souhlas stavebního a krajského úřadu.

Doufám, že se nám podaří během měsíce září vyřešit administrativu spojenou s otevřením sběrného dvoru a během měsíce října nebo na počátku listopadu sběrný dvůr a Re-use centrum otevřeme. Provoz ve sběrném dvoru bude mít svůj provozní řád, který zveřejníme na úřední desce a webových stránkách městyse.

Nový most do Číny

Akce, kterou jsme měli dokončit v loňském roce, ale pro nepřízeň počasí byla dokončena až letos, nese název „Obnova mostu 01M přes Vsetínskou Bečvu v Novém Hrozenkově“. V rámci této akce se zrekonstruoval most do části městyse zvané „Čína“ a zároveň se částečně zregulovaly břehy řeky Bečvy pod mostem i v jeho okolí. Na obnovu mostu jsme získali dotaci ve výši 5 mil. Kč, od Ministerstva pro místní rozvoj. Celková částka za rekonstrukci mostu se vyšplhala až na 12,5 mil. Kč. Mostů k rekonstrukci nám zbývá ještě několik, bohužel stavební práce mostů jsou finančně náročné a bez získání dotace je jen těžko zvládneme zafinancovat z rozpočtu městyse.

Investiční akce

Nedaří se nám zahájit slíbenou rekonstrukci místního hřbitova, a to z důvodu chybějící části projektu – rozpočtu stavby. Při stále narůstajících cenách stavebního materiálu se panu projektantovi nepodařilo sestavit rozpočet stavby pro výběr zhotovitele. Na trhu však chybí i stavební materiál, a tak doufáme, že se situace brzy uklidní a my budeme moci stavbu zahájit.

Do letošního rozpočtu jsme měli zařazenou i částečnou rekonstrukci knihovny, především opravu havarijní střechy, bohužel i tu letos odkládáme. Zažádali jsme o dotaci na celkovou rekonstrukci knihovny z programu Rozvoje venkova přes MAS Valašsko – Horní

Vsacko, výše dotace však pokryje celkové náklady jen z 30 %. Náklady na rekonstrukci budovy knihovny jsou odhadnuty na 10,5 mil. Kč. Do této částky není zahrnuta revitalizace okolí budovy.

V současné době probíhá rekonstrukce šaten základní školy, která potrvá nejméně do konce roku. Šatny budou přebudovány na zázemí pro tělocvičnu, zrekonstruováno bude sociální zařízení, vyměněny šatní skříňe, vnitřní dveře, přibude bezbariérový vstup a bude nově natřena fasáda budovy. Rekonstrukci šaten provádí firma INSTOP s.r.o. ze Slavičína.

Ing. Stanislava Špruncová, starostka

Se Sokolem do života

Od našeho prvního krůčku se stává pohyb součástí našeho života. I když za poslední rok nám ho moc dopřáno nebylo, u dětí ve školce je tomu jinak. Naše běžné pohybové aktivity jsme obohatili zapojením všech dětí do projektu Sokola. V průběhu celého roku plnily úkoly obratnosti, přirozených cvičení, dovednosti s míčem a za každý splněný úkol si do sešitků lepily samolepkou daný symbol. Což bylo hodně motivující a o to víc se snažily. Vždyť taky koncem roku obdržely od Sokola pěkné dárky. Prostě pohybu není nikdy dost.

A školní rok spěl pomalu ke svému závěru

Když od 10. 5. začala školka fungovat zase ve svém režimu, snažili jsme se dohnat a zajistit plánované akce. Nejprve jsme koncem května uřezali „májku“ za pomoci nejstarších dětí, zároveň ji rozřezali na polínka, aby bylo dřevo na opékání. Naštěstí k žádnému úrazu nedošlo. No a už tu byl Den dětí. Nejprve divadelní pohádka a pak hurá na zmrzlinu k paní Hance. Vytvářela pro děti doslova umělecká díla. Je prostě profíkem a navíc, stále s úsměvem, takže její zmrzlina chutná dvojnásob.

S našimi předškoláky jsme mohli konečně uskutečnit projektový den k rozvoji předčtenářské gramotnosti ve vsetínské knihovně. Děti měly možnost zábavnou formou poznat knihy spisovatele Petra Horáčka. Tato akce byla finančně zajištěna z MAPu a jako bonus byl luxusní autobus, tak jsme si chvíli představovali, že jedeme k moři. Ve Vsetíně jsme procitli do reality, ale třeba někdy...

Nezapomněli jsme ani na naši místní knihovnu, jejímž prostředím děti provedla a povídala si s nimi naše milá paní knihovnice Petra.

Ani jsme se nenadáli a byl tu konec roku. Předposlední červnové odpoledne se naše školní zahrada proměnila na havajskou pláž. Nejprve ale pozornost patřila našim nejstarším dětem, kterým tak trochu končí dětství a pomalu vykročí za svými sny. Pan Hopsalín, který nás bavil celé odpoledne, pozval všech 26 předškoláků, které postupně pasoval na školáky, a p. učitelky předávaly dárky a medaile.

„Když jsme byly malé děti, mámy vzaly bačkůrky a než jsme se rozkoukaly, dovedly nás do školky ...“, tak začínala dlouhá báseň, kterou děti přednesly, poté následoval „Slib předškoláka“. Nejedny oči maminek se zaleskly dojetím a věřím, že i dětem tento okamžik jen tak nevyprchá. Budeme na ně 1. září myslet. No a pak následovala pravá „Havaj“. Hopsalín roztančil a bavil nejen děti, ale i rodiče do pozdního odpoledne. Pak jsme se přesunuli k ohni a zklidňovali temperament při opékání. Prostě pohoda.

Zbývala ještě poslední zkouška odvahy, spát ve školce bez rodičů i přes noc. Pro mnohé to byl už opravdu poslední červnový den ve školce. Naplánovali jsme podvečerní vycházku, během které jsme si povídali, pozorovali, prolézali plotem v čele s p. ředitelkou, zacvičili naposledy Pozdrav slunci v mysliveckém altánku. A co nás dospěláky mile překvapilo, že dětem nebyly lhostejné odpadky, které jsme nepoučitelni. Snad těch ohleduplnějších bude přibývat. Ale zpět k dětem. Vrátili jsme se vyhladovělí a večerní raut všem přišel vhod. Spalo se ve dvou třídách. Děti ze Sluníček po setmění vytáhly baterky a společně jsme šli na zahradu hledat poklad, ale nebyli jsme tam sami. Společnost nám dělali chrousti a byli v převaze, patrně chtěli poklad najít dříve než děti. No a Berušky si počkaly na ještě větší tmu, nasadily čelovky a šly si splnit stezku odvahy zavěšením kytek na plot. Neztratil se nikdo, tak se mohlo jít po pohádkách spát. V průběhu noci jsme nemuseli volat žádnou ze záchranných složek, ani rodičům, a tak jsme se probudili do prvního prázdninového rána.

Na závěr obyčejná slova neobyčejného filozofa Seneky: „Hleďte potěšení v dětech, dopřejte dětem, aby se mohly potěšit s vámi, a bez odkladů užívejte každou radost.“

Věřím, že jste si užili krásné prázdniny.
Za MŠ střed,

Emilie Janáčková

Rozhovor

Škola, Petra a městys v novém projektu

Vážení přátelé, milí rodiče,

mohli bychom teď připomenout subjekty, které se zasloužily o vybudování nového sportovního centra v Novém Hrozenkově. Berme však jako fakt, že se podařila skvělá věc, a pojďme ji teď smysluplně využít. Tělocvična je samozřejmě určena hlavně k výuce žáků školy, ale cílem je její maximální využití. Městys a škola uvítají vaše návrhy. Je docela možné, že se naplnění kapacity tělocvičny bude dotvářet až do konce roku. Hrozenkovská cvičitelka, fitness trenérka a výživová poradkyně Petra Orságová ve spolupráci s ředitelem školy Igorem Hašou připravují projekt cvičení rodičů s dětmi.

Pane řediteli, nová sportovní hala na ZŠ Nový Hrozenkov nabízí volné kapacity i pro neorganizované skupiny dětí nebo sportovců různých věkových i sportovních kategorií. Jaké jsou podmínky vstupu do haly?

Ředitel: Sportovní provoz se bude řídit vnitřním řádem. Vstup do haly pro veřejnost pro pravidelné sportovní aktivity upraví smlouva o pronájmu. U jednorázových akcí se bude předem telefonicky a elektronicky objednávat. Nájemce přesto také bude podepisovat jednorázovou smlouvu a podpisem potvrdí, že je seznámen s provozním řádem. Po předchozí telefonické domluvě se budou smlouvy podepisovat u účetní školy.

Jak se budou provádět platby za vstup?

Ředitel: Sportovní kroužky, které připravujeme, budou mít členské poplatky, abychom byli schopni zaplatit jejich odborné vedení. Při práci s dětmi a mládeží budu usilovat, aby tyto poplatky nezatěžovaly komerční nájem prostor. To se týká hlavně dětí naší školy.

Cena komerčního pronájmu bude předmětem dalšího jednání s vedením městyse, který je i hlavním investorem a měl by mít konečné slovo. Předpokládám, že v říjnu budou odsouhlaseny ceny pronájmu.

Sokol, Orel, fotbalisté i jóga mají v Hrozenkově rovněž pěkně našlápnuto. Dostanou prostor v nové tělocvičně?

Tělocvična je připravena. Pronájem a užívání haly pozdrží do Vánoc rekonstrukce školních šaten a vybudování nových šaten a hygienického zázemí pro sportovce. Od posledního Zpravodaje nás oslovují sportovci, kteří dříve užívali starou tělocvičnu, se zájmem o pronájem. Po školních aktivitách budeme přednostně zařazovat do rozvrhu místní sportovní organizace a skupiny. Ne všichni nás ale dosud kontaktovali.

Petro, na Tebe mám také pár otázek. Společné cvičení dětí a rodičů je docela běžné. Chcete být v Novém Hrozenkově v něčem jiném, mimořádném a neobvyklém?

Petra: Nejedná se o klasické cvičení maminek s dětmi, které je zaměřeno spíše na malé děti a jejich zábavu. Jedná se o rodinné cvičení, kde si opravdu zacvičí i rodiče, kteří by třeba chtěli posilovat, ale zároveň chtějí trávit čas se svými dětmi a většina center to nepovoluje. Bude to zdravá prospěšná zábava. A taky rodiče jsou přece hlavní motivátoři a vzory pro děti.

Nemusí to nutně být jenom aerobní cvičení nebo cvičení za pomoci váhy vlastního těla. Víš, Petro, že máš opravdu široké zkušenosti, že dovedeš třeba maminkám poradit, jako upravit dětem, ale i sobě

Jídelníček. Jsi přece kvalifikovaná výživová poradkyně. Říkala jsi mi, že připravuješ i programy pro odrostlejší děti, třeba adolescenty. Na co budou zaměřeny?

Petra: Ano specializuji se hlavně na děti od 5. třídy nahoru. V tomto věku je sport velmi důležitý pro správný vývoj kostry, hrudníku a celkově pro správný růst. Zanedbání fyzických aktivit v tomto věku vede často k nenapravitelným zdravotním problémům v dospělosti. Nehledě na to, že děti v tomto věku jdou do puberty, sport je velice prospěšný, pomáhá lépe zvládat hormonální změny a také utužovat sociální kontakty.

Slyšel jsem o možnosti zpestření programů pro rodiče s dětmi v podobě sezónních návštěv golfového hřiště s profesionálním trenérem. Přemýšlíte i o této výjimečné a nepravidelné (třeba ze začátku nepravidelné) kombinaci?

Petra: Osobně si myslím, že projekty cvičení rodičů s dětmi mají své opodstatnění, svou budoucnost a zájem ze strany rodičů by měl být velký. Protože mají své kapacitní mantinely, je v zájmu všech, kdo chtějí využít možnost účastnit se společného cvičení se svými dětmi, ať tak udělají co nejdříve. Teď se bude dělat rozvrh tělocvičny a můžou se třeba otevřít v případě velkého zájmu kroužky dva...

Přihlášku můžete poslat na mailovou adresu p.orsagova@centrum.cz Případné konzultace na telefonním čísle ředitele ZŠ a u Petry Orságové – tel.: 731 905 925.

Milí Petro a Igore, děkuji vám za trpělivost, ochotu a čas!

miro

Školní keramická dílna

Delší dobu jsme usilovali o vznik zázemí pro keramickou dílnu. Díky podpoře a schválení našeho projektu z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) jsme v průběhu prázdnin začali připravovat zázemí. Nová dílna bude v suterénu jídelny. Prostor jsme vybavili profesionální keramickou pecí, novým nábytkem, válcovacím lisem na keramickou hlinu, hrnčářskými kruhy. Zájmovou činnost pro děti i dospělé připravujeme zahájit od října.

Keramika pro děti: lektorka BcA. Monika Bednaříková.

Středa 12:30–14:00 hodin – žáci 1. stupně (skupina max. 20 dětí)

14:30–16:00 hodin – žáci 2. stupně (skupina max. 15 dětí)

Cena za 1. pololetí 900 Kč (vše v ceně).

Dospělí: lektorka Hana Koňářková, DiS.

Čtvrtek 1 x za 14 dní 16:00–19:00 hodin

Poplatek za 3 h: 200 Kč (+ dokoupení vlastní keramické hlíny)

V keramickém kroužku budou žáci trénovat jemnou motoriku, zlepšovat si manuální zručnost a realizovat si své nápady a myšlenky. Zároveň se učí schopnosti koncentrace a trpělivosti.

Kromě modelování keramické hlíny si vyzkouší práci s povrchovou úpravou keramiky při využití glazur a engob, starší žáci budou také točit na hrnčářském kruhu a experimentovat s tavením skleněné drti. Dospělí si pak dle svých schopností budou realizovat keramické projekty, myšlenkově a objemově rozsáhlejšího typu, v delším časovém bloku, dle domluvy s lektorkou BcA. Monikou Bednaříkovou. Kontakt pro zájemce: bednarikova@zsnovyhrozenkov.cz

Rozhovor

Chléb náš vezdejší..., Kulčákův!

Nový Hrozenkov se výrazně zapsal do historie Horního Vsacka, Valašska, Moravy a také celé České republiky. Nebuďme skromní... Rozměrů celorepublikových dosáhli třeba meziváleční a pováleční nadšenci aviatiky a kluzákového létání. V této spojitosti byli hrozenkovští nadšenci známí po celé aviatické Evropě. Ano, na toto by měli být všichni Hrozenkovjané právem hrdí. Řemeslná zručnost se zdejšími lidem upřít rozhodně nedá a řemeslo zde lidí opravdu po generace živilo. Řemesla si budeme na stránkách Zpravodaje jedno po druhém připomínat. Z historického hlediska nám je přiblíží Petr Lidák, připomeneme je v dětské redakci i v rozhovorech.

Třetí číslo Zpravodaje věnujeme, kromě jiných, lidem, kteří se své profesi věnují opravdu s láskou. Je to Kulčákova pekárna. Ta funguje s jednou nedobrovolnou přestávkou několik desetiletí a už jejich třetí generace denně nabízí výsledek své náročné práce na náš stůl. K rozhovoru jsem si přizval představitelku druhé generace pekařů paní Zdeňku Andráškovou Kulčákovou.

Paní Zdeňko, jakými změnami prošla pekárna v Novém Hrozenkově od jejího založení vaším otcem Jaroslavem Kulčákem v roce 1938?

Tatínkův tatínek, tedy můj dědeček, byl zedník, postavili společně pekárnu u domu tatínkova bratra Jana. V roce 1938 v ní začali péct. Zpočátku se jim nedařilo, ale časem vytvořili vlastní recept a způsob pečení, který se snažíme dodržovat dodnes.

Jelikož prostory byly malé, tatínek se rozhodl postavit větší pekárnu tam, kde je nyní. Začal v roce 1947, ovšem o rok později mu rozestavěný objekt znárodnili komunisté a po mnoho let v ní houkaly sovy. Až v padesátých letech ji dostavěla Jednota a po letech ji převzaly Severomoravské pekárny a cukrárny. Pod jejich vedením zůstala až do změny režimu a pak ji tatínek dostal zpět.

Původní parní pec byla zřejmě vyměněna už dávno? Kdy a z jakého důvodu?

Parní pec, ve které se peklo, byla léty používání značně opotřebovaná, měla propálené trubky, jimiž se vedla pára a také šamot už místy chyběl. Parní pec nikdo neuměl opravit. Proto v roce 1999 tatínek koupil

novou průběžnou pec a v ní se peče chleba stále. K pečení rohlíků a drobného pečiva máme 2 menší elektrické pece.

V průběhu let se zajisté měnil také sortiment. Který druh doplňkových výrobků se peče nejdéle? Jsou to pověstné Kulčákovy slané nebo makové tyčky?

Zpočátku, když Jednota spustila provoz, se zde pekly rohlíky, pletýnky, vánočky a chleba. Lidé často vzpomínají na loupáčky, které všem velmi chutnaly, ale při jejich výrobě byla velká spotřeba másla. Při pečení vytékalo máslo z loupáčků a bylo opravdu všude. Na plechách, na zemi atd. Dnes by jejich výroba kvůli velkému podílu másla byla finančně náročná, což by se odrazilo v jejich ceně. Nehledě na zbytečné plýtvání máslem.

Je vidět, že invenci vkládáte nejen do sortimentu, ale vy rovněž restaurujete téměř funkcionalistickou vilu v centru Nového Hrozenkova. Ačkoliv nejsem odborník, musím říci, že z hlediska architektonického je to velmi zdařilá rekonstrukce, což potvrdil i můj kamarád architekt. Řekl doslova – Klobouk dolů, zde ti lidi vědí, co dělají...

Byl bych rád, kdybyste si zde, se všemi Hrozenkovjany, vzpomněla na zaměstnance, kteří, kromě vaší rodiny, pekli pro sváteční ale i všední stoly na Horním Vsacku i celém Valašsku.

Od počátku se v pekárně vystřídalo mnoho zaměstnanců. Někteří byli vyučení pekaři, jiní nikoliv. Od dětství jsem se mezi nimi pohybovala a tudíž se vynasnažím je vzpomenout. Mnoho z nich již není mezi námi. Pokud bych někoho opomněla, předem se omlouvám. Bohužel si nevzpomínám na ty úplně první, byla jsem ještě velmi malá.

Pracovali zde moji rodiče Jaroslav a Zdeňka Kulčákové, František Kopecký, Ludvík Stodůlka, Filip Orság, Františka Orságová, Jarmila Hubníková, Ludmila Ježová, Jaroslava Barbořáková, Ludmila Koňářková, Marie Helienková, Jan Maňák, Miloslav Chaloupka, Petr Malík, Marie Provázková, Anna Mikulová, Božena Čecháková, Marta Čecháková, Marie Orságová, Jana Hrtusová, Olga Pavlicová, Josef Pavlica, Pavel Šimara, Božena Příhodová, Marta Michálková, Jiřina Vráželová, Václav Hermann, Ludmila Kopecká, Jaroslav Řepka, Josefa Fajkusová, Jaroslav Kulčák ml., Vladimír Barbořák, Lenka Barbořáková, Jindřich Chromčák, Petr Kovář, Jaroslav Šimčík, Miroslav Česnek, František Vosyka, Ludmila Hrněnová, Anna Kovaříková, Drahomíra Valigurová, Zdenka Valchářová, Zdenka Andrášková ml., Martin Podešva.

Posledně jmenovaní zde pracují stále.

Děkuji za trpělivost, za čas a děkuji za váš chléb pro všechny!

miro

Olympijský Den dětí

Ve třídě Broučků absolvovala letos praxi studentka 3. ročníku Vyšší odborné školy pedagogické a sociální a Střední pedagogické školy v Kroměříži Kateřina Petřeková. Pro děti si připravila rozcvičku a dopoledne plné olympijských disciplín včetně běhu, skoku, přenášení, namotávání a hledání. Děti byly odměněny za své výkony zmrzlinovým ovocným pohárem, kyblíčkem s bábovičkami do písku, diplomem a sladkostí.

MTUNI – Stavitel mostů

Po uvolnění opatření jsme opět mohli vyrazit na polytechnický projektový den s Malou technickou univerzitou do Vsetína. Děti si poslechly příběh o králi Karlu IV., seznámily se s pojmem pilíř, s druhy mostů, stavbou mostu, vztahem cihel a různými materiály. Házely vejce na Karlův most, poskládaly řeku z částí puzzle, mosty a lodě z kostiček podle návodu i vlastní fantazie. Při doplňkové aktivitě si naplnily kyblík vodou a zkoušely, které předměty plavou na hladině a které se potopí. Předměty si zakreslily do své tabulky a označily ✓ nebo ✗. Na závěr se prošly po mostě a dostaly diplom.

Návštěva PČR a SDH

Děti se v červnu seznámily s profesí a technikou Policie ČR z Karolinky a SDH z Nového Hrozenkova. Nejvíce obdivované byly světelné a zvukové efekty vozů, výbava, vysílačka, zkoušení vesty, helmy, masky, oblečení a stříkání hadicí různými proudy, což jsme v parném dni opravdu ocenili. Za svou pozornost děti získaly omalovánky, knížku, vystřihovánky, pracovní sešity, samolepky a občerstvení. Některé děti se po těchto akcích již rozhodly pro své budoucí povolání.

Bc. Lenka Guberová, MŠ Vranča

Zpracování perleti na Vsacku

Výroba perleťových kotulí v Novém Hrozenkově

Perleť lákala odedávna člověka svou přirozenou krásou opalizujícího lesku. K její oblíbě přispívalo i to, že je snadno opracovatelná, ale zároveň pevná a poměrně trvanlivá. Získává se z lastur a ulit mořských a sladkovodních měkkýšů vytvářejících perly. Největšími nalezišti perleti jsou pobřežní vody Rudého moře, Tichého oceánu, Filipín, Indie, přilehlých ostrovů Indonésie, Austrálie, Polynésie a střední Ameriky. Mezi nejznámější druhy patří Iris s krásným opalovým leskem, Trokas, získany z kuželovitých ulit vytvářených plžem z rodu Trochus, dále Burgas z ulit plžů rodu Turbo. Zvláště ceněná byla bílá perleť škeblí Makassar, dosahujících průměru až 25 cm. Dovážela se zejména od australského pobřeží z okolí města Sydney. V evropském prostředí je známá perlorodka říční, která se vyskytuje v Čechách v povodí horního toku řeky Vltavy, Otavy, Blanice a Malše.

V českých zemích se perleť začala více využívat od druhé poloviny 19. století v ozdobnictví a na výrobu knoflíků. Hlavními středisky se u nás staly Žirovnice, Přelouč a Kraslice.

Mimo uvedené oblasti se domácí zpracování perleti rozšířilo v 19. století také na Valašsko, kde se tento materiál uplatnil při intarzování drobných předmětů – dýmek a obušků a také k výrobě ozdobných krojových spon nazývaných spinky, častěji kotule.

Vykládání dřeva perleti

Tato technika se soustředila do obce Velká (Hrubá) Lhota u Valašského Meziříčí. Znalost práce s perletí si zdejší obyvatelé osvojili počátkem 19. století od Jana Mikloše, který pocházel z uherského Miškovce. Jako první začal z perleti vyřezávat malé kousky různých tvarů, kterými zdobil dřevěné předměty. Techniku perleťové intarzie patrně přejal od Huculů, obyvatel jihovýchodní části Haliče, Bukoviny, Uher a Dalmácie, kteří tímto materiálem vykládali zbraně i dýmky. Nejprve používal k intarzování zvířecí kost, teprve později přešel k perleti, která díky opalizujícímu lesku převážila a nahradila levnější suroviny. Často se tento způsob doplňoval vbižením mosazných a železných drátků. Vykládaly se především dýmky tzv. „valašky“, vyráběné z březového nebo olšového dřeva a také obušky, které se staly módním doplňkem mužského kroje.

Mezi poslední známé výrobce, kteří pracovali ještě v první polovině 20. století, patřili František Hlaváč (nar. 1865) a Josef Randýsek (1882–1955). Technologii perleťové intarzie ovládal také rolník Martin Tkadleček (1842–1905) z Nového Hrozenkova, známý spíše výrobou krojových spon.

Perleťové spinky

Druhým odvětvím domácího zpracování perleti na Valašsku byla výroba spinadel. Od poloviny 19. století se postupně staly nezbytným doplňkem svátečních i všedních krojů obyvatel Valašska, zejména z okolí Vsetína, a dále příhraničních obcí Slovenska, k nimž patří Povážská Bystrica, Horní a Dolní Mariková a Papradno. Plnily současně funkci užitkovou i dekorační. Sloužily k sepnutí rozparku výstřihu mužských krojových košil a ženských rukávců. Dnes je používají jen členové národopisných skupin a účastníci krojových slavností výhradně jako krásný dekorativní doplněk – šperk.

Spinky, známé spíše pod názvem „kotule“, jsou charakteristické svým kruhovým tvarem, soustředným kruhovým otvorem uprostřed, u kterého je v dírci upevněna kovová, obvykle mosazná volně otáčivá jehlice. Látka košile nebo ženských rukávců se prostrčí otvorem a poté se zajistí propíchnutím jehlicí.

Výraz „kotula“ měl však původně jiný význam. Označovaly se jím mosazné ozdoby na koňských postrojích. K záměně názvu spinka s kotulí došlo pravděpodobně na Rožnovsku. Tento název se však plně vžil a užívá se i v současnosti. Jak bylo již uvedeno, sloužila kotula prvotně jako spinadlo. Dříve se šily mužské soukenné kalhoty – tzv. „nóhavice“ bez kapes. Ty nahrazovala dvojitá podšívka na prsou košile, která uvnitř vytvářela úložný prostor. Proto se vnější část plátna, která byla na prsou vyšívána, spínala spinkou, aby se nemohla otvírat. Za projev obecné nepořádnosti byla považována v pozdějších letech i skutečnost, pokud muž chodil s rozhalenou košilí bez spinky. Říkalo se o něm, že chodí „rozplahaný“. Užitkovou funkci však brzy vystřídala funkce estetická. Již zakladatel muzea ve Valašském Meziříčí Eduard Domluvil o spinkách v roce 1918 napsal: *Valaši bývali lidem otužilým, ani dobou zimní krku a prsou si nezahalovali. Košile – valašky*

„košula“ bývala rozhalena. Límeč – „obojek“ býval nizounký, stojatý, modrou neb červenou nití anebo oběma vyšívány, a zavazoval se leda jen tkanicí, neb býval sepjat dvěma špendlíky. Spíše tudíž na ozdabu než pro sepjetí košule zapínala se tato prostřed prsou sponou, spinadlem čili kotulou. Byla z perleti vykroužena v podobě terče velikosti rozličné, i na dlaň široká, ale též daleko menší, např. velikosti českých grošů.

Stejnou praktickou a estetickou funkci plnila spinka na Vsetínsku u žen a svobodných dívek, které ji nosily připnutou na nadrech rukávců výše než muži na vyšíváných valašských košilích. Mužské kotule bývaly kruhové, o průměru 5–6 cm. Ženské spinky se vyráběly menší, někdy oválné a ojedinele mohly mít i tvar stylizovaných stromových listů. Rytá výzdoba na kotuli je v souladu s valašskými výšivkami mužských košil – jednoduchý geometrizovaný ornament je doplněn rozvilinovitými rostlinnými prvky. V dekoru se často vyskytují kombinace motivů větviček, tulipánů, klasů a tzv. krokviček. Okraj bývá vybroušen do obloučků, které se střídají se zoubky. Někdy je obvod lemován dírkami vždy pod zoubkem. K nejkrásnějším patří spinky vyrobené z opalizující perleti lastur Makassar, dovážených až z Austrálie. Tato surovina byla velmi vzácná. Proto se kotule vytepávaly za studena ze stříbrných mincí a po roce 1918 je začali skláři z Karoliny huti vyrábět z modrého nebo červeného skla, zdobeného broušením. Za druhé světové války se hlavně na slovenské straně Javorníků zhotovovaly i spinky z hliníku, které však opalizující kráse perleti nemohly konkurovat.

Technologie výroby a výrobci

Centrem výroby perleťových spinek na Valašsku bylo výhradně Vsetínsko. Jejich výroba však byla i v této oblasti zcela ojedinelá a dodnes byla dokumentována pouze v naší obci. Kotule z perleti začal vyrábět už zmíněný Martin Tkadleček, jehož práce byly vystaveny i na Národopisné výstavě československé v Praze 1895. Z jalovcových kořenů nejprve hotovil dýmky, které vybíjel perletí, jak ho také zachytil malíř Adolf Liebscher v roce 1886. Jeho nejstarší syn Jakub (1883–1970) rovněž talentovaný samouk, proslul právě výrobou perleťových kotulí.

Pocházel z dvanácti dětí. Sám vlastní neměl, ale tři vyženil. Bydlel v domě čp. 236 na kraji údolí Vranečka, v němž dříve bývala noclehárna, obchod, hospoda a naposled i trafika. V roce 1914 musel narukovat jako voják c. k. armády, kde získal hodnost četaře, později se dostal do zajetí na ruské frontě. Po návratu z války pracoval na dráze jako strojvedoucí. V šedesáti letech při bourání starého domu se na něj zřítilo zdivo. Následkem toho byla těžká fraktura lebky, ztráta jednoho oka a trvalé znetvoření obličeje. Jen díky své vitalitě, životnímu optimismu a svým schopnostem se s tím dokázal vyrovnat. Jakub byl manuálně a technicky nesmírně nadaný a zručný. Ač nevyučen, byl člověk devatera řemesel. Většinu života trávil ve své malé dílně v blízkosti bydliště na břehu potoka Vranče. Z jeho šikovných rukou vycházely nejrůznější předměty – dýmky, kamenné brousky, mosorové solničky a čerpáky, kosiska, hrábě, dřevěné vidle a medomety. Po zbourání dílny strouhal i šindele. K jeho nejvíce oceňovaným výrobkům patří právě kotule, které zhotovoval nejen z perleti, ale také je vytepával ze starých rakouských pětikorun. Během druhé světové války vyráběl i spinky umělohmotné, které od něho odebíral architekt Budil z Prahy a prodával je jako upomínkové předměty.

Nejvhodnějším materiálem pro výrobu byly lastury perlorodky, které se daly koupit u obchodníků s galanterním zbožím ve větších městech nebo u židovských překupníků. Někdy se na spinky upravovaly i velké perleťové knoflíky. Jakubovi dodával perleť zámožný sedlák a národopisný nadšenec Josef Ország Vranecký st., který ji dovážel z Prahy. Někdy si ji přinášeli i sami zákazníci. Z větší škeble zhotovil 5 – 6 spinek. Jejich počet závisel na jakosti perleti a zakřivení mušle. Nejlepší perleť byla bílá, někdy však pracoval s krásně lesklou, slabě nazlátlou surovinou.

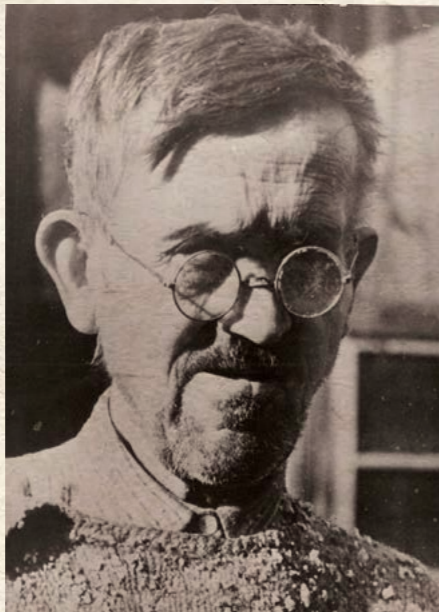
Lastury nejprve máčel ve vodě, řezal lupenkovou pilkou, ručně obrušoval na potřebný tvar a sílu, polotovar hladil smirkovým papírem a dobrušoval pemzou. Kruhový otvor uprostřed narýsoval kružítkem – „roztěčkou“ a pak vyřízl. Dírky o průměru 2–3 mm po obvodu i kolem středu vyvrtal malým kopinatým vrtákem, upnutým do dřevěného kolovrátku tzv. „kruťáku“. Později používal již malou stolní vrtačku – „bormašinu“. Ornament si vyznačil pomocí inkoustové tužky, kterou také prováděl rozdělení obvodu. Kruh se rozpůlil na 90 a 45 stupňů a tyto díly se dále členily podle počtu střídajících se zoubků a obloučků. Obvykle jich bývalo dvanáct nebo šestnáct. Samotnou výzdobu prováděl tradiční technikou gravírování ručním trojhranným rydlem, zabroušeným „na pohanku“. Poté kotule vařil v roztoku kyseliny solné, omýval v mýdlové vodě a konečně leštil. Naposled připevnil zapínací jehlicí. Často k tomuto účelu používal místo mosazného drátku obyčejný kovový špendlík, podle kterého můžeme jeho výrobky snadno určit.

Tímto způsobem vyrobil několik set kusů spinek, které se rozbehly po republice a dostaly se i do zahraničí. Mnohé z nich jsou uloženy v národopisných sbírkách našich muzeí v Praze, Brně, Rožnově pod Radhoštěm, Valašském Meziříčí a ve Vsetíně. Svěho času jimi vyzdobil i kroj celé novohrozenkovské kapely. Výrobu perleťových spinek v Novém Hrozenkově v 50. a 60. letech minulého století dokumentovali pracovníci ÚLUVu. Na základě jejich zjištění se pak několik let kotule vyráběly v jihočeské Žirovnici v dílně Karla Hlavy st. a také v Nové Bystrici, kde ve stejném oboru působil František Frůhauf.

Techniku výroby dobře znal i potřebné nářadí vlastnil Josef Ország Vranecký ml., ale nevěnoval se tomu. V osmdesátých letech 20. století se pokusil o výrobu kotulí už jen z rohoviny Jaroslav Sucháček ze Lhoty u Vsetína.

V současnosti vyrábí perleťové spinky Petr Mužík z Velkých Karlovic, jehož rodové kořeny nás zavedou opět na Hrozenkov. Výrobní postup si osvojil podle publikovaných prací Jaroslava Orla a Zdeňka Orlička. Jen ruční rydla občas nahradí malou frézku. Inspiraci nachází jak v tradičních motivech Tkadlečkových kotulí a výrobků ÚLUVu, tak také vytváří různé kombinace vlastních vzorů. Jednotlivé fáze výrobního procesu dodržel, s tím rozdílem, že při práci používá současnou strojní techniku. Z krásně opalizující mušle vyřeže lupenkovou pilkou kruhový tvar o průměru 55–60 mm. Poté si obyčejnou tužkou předkreslí vzory, které vybrousí ručním rydlem nebo frézku. Otvor uprostřed udělá pomocí vrtačky. V nejsilnějším místě ještě provrtá díрку pro zapínací jehlicí. Nakonec použije slabý roztok kyseliny solné, která odstraní zbytky nečistot, a kotule je hotová. Využívá i odpadový materiál, ze kterého hotoví velké zapínací jehlice. Záslouhou Petra Mužíka výroba perleťových kotulí nezanikla a pokud se bude i nadále nosit valašský kroj, uchová si tento krásný šperk svou tradiční estetickou funkci a nezůstane zapomenut v muzejních sbírkách.

Připravil Petr Lidák

Petr Mužík při výrobě kotulí z perleti

◀ Perleťář Jakub Tkadleček

◀◀ Martin Tkadleček na akvarelu A. Liebschera r. 1886

Ocenění prací v literární soutěži

O poklad strýca Juráša

Ve středu 23. června jsem se vypravila do ředitelny základní školy, abych předala dětem, jejichž literární práce postoupily do okresního kola na Vsetín, diplomy, malou pozornost od městyse v podobě dárkového poukazu a mé veliké poděkování za účast, snahu psát a literárně tvořit.

Eva Štulerová, s prózou: **Chlad ženy, jež jsem miloval**, se umístila v okresním kole na Vsetíně na krásném druhém místě. Postoupila tak do krajského kola v Kroměříži. V literární soutěži pod názvem Kde končí svět byly výsledky vyhlášeny 25. května 2021 a Evina práce obsadila třetí místo. Její prózu si můžete přečíst i v tomto zpravodaji. Velká gratulace!

Děkuji všem za účast v soutěži a těším se na další ročník.

Petra Valíčková

Chlad ženy, jež jsem miloval

Autor: Eva Štulerová, 9. třída

Sedím na lavičce, neb mé nohy již neměly sílu. Nejen nohy, ale i já postrádám sílu. Od onoho osudného momentu, jako bych ji všechnu ztratil. Černé sako, jež mám na sobě, je čím dál víc promočené a po černých kalhotách stékají malé potůčky vody. Mé hnědé vlasy vypadají, jako bych je čerstvě umyl. Po tváři mi stékají potůčky vody, stejně jako to je na kalhotách. To moje šedé oči tyto potůčky tvoří. Stékají z nich totiž trpčivé slzy, které mi mlží zrak již týden. Slzy, jež nejsem schopen zastavit. Vedle mne je oprěný deštník stejné barvy, jako je celý můj dnešní oblek. Mohl bych se po něm natáhnout, mohl bych se pod ním skrýt před pláčem nebo... Nedokážu to však. Moje mysl je jinde, vrací se v čase a já s ní.

„Maminko, kdy se tatínek vrátí?“ zeptám se krásné ženy, se kterou sdílím stejnou barvu vlasů i očí. Otočí se na mne, a i když se usmívá, její oči se mi zdají smutné. „Brzy zlatičko, neboj se.“ odpoví mi. „A proč odešel s tou divnou paní? A proč ji držel stejně jako tebe?“ ozve se znovu můj hlásek. Maminka se na mě otočí s překvapeným pohledem... Ale ne! Teď jsem se přiznal. Určitě je našťvaná, že jsem šel spát tak pozdě, a tak jsem tatínka viděl odcházet! Překvapení v jejích očích se však nemění ve vztek, ale už zase ve smutek. Než stačí něco říct, opět promluví: „Maminko, proč máš tak smutná očka? Nebuď smutná! Všechno bude dobré! Já už se nebudu ptát a budu poslušný.“ Maminka se ke mně skloní a pevně mě obejmě. „Nejsem smutná zlatičko, neboj. Jsem naprosto v pořádku. Ano, všechno bude dobré. Máš pravdu. Ani nevíš, jak jsem ráda, že tě mám. Moc moc tě miluju. Pojď! Nachystám ti tvé oblíbené špagety. A co kdybychom zase spolu vymysleli nějakou básničku?“ prohlásí svým jemným hlasem. Hlasem, který mi je útěchou. Přikývnu. Musím už rychle vyrůst, abych ji mohl chránit!

Přicházím domů ze školy, jsem mokrý a mám monokl. Srabové! Strčili mě do vody a utekli! Najednou cítím ruce na mých ramenou, a tak se otáčím. „Proboha! Co se ti stalo Williame?“ promluví má maminka. Z očí jí stékají slzy. „Maminko...“ řeknu potichu. „Zase na tebe byli zlí? Už toho mám dost! Promluví si s panem ředitelem!“ prohlásí. Je našťvaná,

musím jí to rychle vymluvit. Nemůžu ji nechat to nahlásit řediteli. Chytnu ji za ruku a oznámím: „Mami neřeš to. Vlastně to já jsem to začal. Zase tě nazývali zlými slovy a já už toho měl dost! Nemohl jsem je s tím nechat uniknout! Tak jsem se s nimi vrhl do bitky. Viděl, že mám navrch, a tak mě strčili do vody. Už si to nedovolí! Nemusíš to říkat panu řediteli.“ Možná říkám tohle, ale vím, že nepřestanou. Nepřestanou za žádných okolností a říct to řediteli by vše jen zhoršilo. „Zlatičko... Nemůžeš mě takhle bránit! Není to správné. Jen je nech, ať si říkají, co chtějí. Na tom nesejde. Já jsem v pořádku!“ vydá ze sebe s pláčem maminka. Nadechnu se a chystám se říci, že to ale takto nechat nemůžu, ona mne však přeruší: „Prosím slib mi, že tohle už neuděláš.“ Smutek v jejích očích je má slabina... Obejmu ji. „Slibuju.“ řeknu. Její smutek se pomalu z krásné tváře vytrácí, a objevuje se její úsměv. „Tak a teď pojď se mnou! Mám pro tebe něco, co ti zvedne náladu!“ prohlásí nadšeně. Úplně, jako by mi četla myšlenky náhle s úšklebkem dodá: „A žádné nic si nezasloužím nechci slyšet.“ Nenávisť vůči mému otci roste stejně, jako nenávisť k mým spolužákům. Jak se jen opovažují takto se k této skvělé ženě chovat?

„No to si teda piš, že s ním půjdu ven!“ řeknu našťvaně. Má matka se na mne otočí a prohlásí: „Dneska to nejde... Potřebuju, abys mi pomohl.“ Vztek se ve mně hromadí. To je jediný důvod, proč nemůžu jít s Jackem ven? „Ale já jsem ti jasně říkal, že v pátek s ním ven prostě půjdu!“ ozve se můj rozružený hlas. „Williame... Prosím... Dneska to opravdu nejde...“ promluví má matka. „Dneska to opravdu nejde.“ napodobím ji. Její oči plní žal. „Tak jestli to dneska nejde... Tak se omluvám, ale nemůžu ti pomoci. Dneska na tebe nemám čas, nejde to.“ dodávám s úšklebkem. Z oka jí steče malá slza. Když ona nemá zájem pustit mě ven, proč bych jí měl já pomáhat? „Dobře, tak jdi.“ zamumlá a začne plakat. A mám vyhráno! Co se to se mnou děje? Proč jsem na ni tak vyjel? Měním se...

„Nemůžeš mě nechat na pokoji?! Mám tě už plné zuby! Jen mě pořádně ztrapňuješ!“ hádám se s matkou. „Williame!“ řekne našťvaně... Nebo snad smutně? „Už mě šťve, jak mi pořádně rozkazuješ! Těchto patnáct let života s tebou stojí za houby! Kéž bys nebyla moje matka! Nesnáším tě! A víš co? Nedívím se, že tě táta opustil!“ prohlásím a s dupotem

se vydávám do pokoje. Zamknu za sebou dveře a našťvaně do nich praštím. Jdu si lehnout... Nemůžu však usnout... Vzlyky mé matky se táhnou až ke mně do pokoje a já začínám litovat toho, co jsem řekl. Nakonec mne ale stejně pohlcuje temnota.

Ze snu se probouzím šklubnutím. Co se mi to zdálo? Nějaká další noční můra? Stále trochu omámen se zvedám z postele. Když se z ní zvednu, vzpomenu si na to, co se stalo s mamkou... Naplňuje mne smutek a pocit viny. Okamžitě se vydávám dolů, kde nalézám nachystanou snídani. Vedle ní je i malý vzvak, na kterém je napsáno: „Drahý Williame, omlouvám se za to předtím. Všechno je to moje chyba. Víím, že jsi na mne našťvaný, ale prosím, dej si to jídlo, které jsem ti nachystala. Kdybys cokoliv potřeboval, budu u sebe v pokoji. S láskou, máma. :D“ Proč se mi omlouvá? To já jsem byl ten, který na ni byl zlý... Jídlo si dám potom, teď ji musím najít a omluvit se. Vydávám se tedy k ní do pokoje. Zarazím se, když ji uslyším kašlat... To není moc hezký kašel... Je jí snad něco? Když otevřu dveře, vidím mamku na posteli. V okamžiku, kdy mě zahlédne, je překvapena a postaví se. „Mami... Přišel jsem se ti omluvit. Je mi to strašně líto! Nic z toho jsem říct nechtěl.“ řeknu jí smutně. Náhle za mnou mamka doběhne a pevně mě obejmě. Její ruce jsou jemné a teplé... „Nemáš proč se omlouvat!“ prohlásí a začne plakat. Naše objetí by trvalo ještě déle, kdyby nezačala hlasitě kašlat. Zní to, jako by se dusila! Vytřeštím oči a položím jí otázku: „Jsi v pořádku mami?“ Mamka se na mě podívá. „Ano! Jsem v pořádku! Neboj!“ zasměje se.

Když přicházím domů, přivítá mne pohled mamky, která se snaží zakrýt svůj hlasitý kašel. Avšak marně. Když dokašle, vydává se mi naproti. Hned si všímám, že je ještě víc bledá než včera... Barva se z ní už skoro úplně vytratila. Je mnohem hubenější než předtím, a i její kašel se zhoršil. „Mami... Opravdu... Měli bychom do nemocnice...“ řeknu se strachem v hlase. „Williame neboj! Jsem v pořádku! Samantha mě zase přišla zkontrolovat a řekla, že je vše lepší!“ oznámí s úsměvem. „Aspoň mě nech vařit! Nebo dělat prádlo! Mami opravdu! Potřebuješ odpočinek“, namítám. Podívá se na mne s úšklebkem a řekne: „Ne!“ Následně přivře oči a vyplázne jazyk. „Někdy přemýšlím, jestli jsi opravdu má matka anebo sestra.“ zasměju se. Usměje se na mě a řekne: „Ha! Tím chceš říct, že vypadám tak mladě?“ Smějeme se spolu ještě dlouho a jdeme dovnitř. „Co kdybychom si něco zahráli? Copak chceš dělat? Jak ses měl?“ vypyťává se. Chvilku zapřemýšlí a prohlásí: „Už vím! Zase spolu napíšeme nějakou báseň.“ Třeba je opravdu v pořádku?

Přicházím ze školy... Avšak není tu nikdo, kdo by mne přivítal... Zhlédnu ale do našeho domu vstupovat neznámého muže. Co tady dělá? Přišel nás vykrást? Je mamka v pořádku? Rozbíhám se do domu a zahlédnu něco, co mne nesmírně zaskočí. Muž se motá kolem mé matky, která nehybně leží v posteli. Neznámého muže nyní poznávám. Je to doktor Braun! Doktor zachytí mou přítomnost a oznámí mi: „Je mrtvá.“ Znenadání se hroutím k zemi.

Snažím se zaměřit na místo přede mnou, mé oči zalité slzami to však dělají nesmírně těžkým úkolem. Moje tělo ztrácí sílu, hlava se mi točí a odmítá přijmout, že tohle není pouhá halucinace, ale nevyhnutelný fakt. Fakt, jenž loví mou mysl jako divoká kočka bezbrannou vyděšenou myš. Myš však samozřejmě šanci nad kočkou vyhrát nemá. Nebo snad ano? „Lhala mi...“ zašeptám. Brečím jako ještě nikdy dříve. „Nikdy nebyla v pořádku...“ zamumlám. Svírám její ruku... Její ruka už není jemná a teplá jako dřívě, je ledově chladná a zdá se až mokrá... Pociťuji chlad těla... Pociťuji chlad ženy, jež jsem miloval. Opatrně zavírám její oči... Její oči kdysi plné života jsou nyní prázdné. Kdybych byl mladší a někdo mi řekl, že je tohle má matka... Nevěřil bych jim. Proč mi lhala, že je v pořádku, když vůbec nebyla? Proč si nenechala pomoci? Vždyť je mi jen šestnáct, nemůže mě nechat samotného! Co když měla straš-

né bolesti, v nichž i umírala? Smrt mé matky je to nejhorší, co se mi stalo. Přišel jsem o nejdůležitější osobu mého života. Můj život již nikdy nebude stejný. Už nikdy nebudu dítětem.

Náhle se vracím do přítomnosti. Obloha i nadále pláče. Soucítí se mnou, chápe můj smutek. Přišel jsem o všechno. Najednou si vedle mne všímám věci, jež zde dřívě nebyla, malé obálky. Je pro mne? Nejistě a opatrně ji otevírám... Vždyť to je... Mámin rukopis! Rychle si čtu, co je na papírku. Je to báseň! Tolik milovala psaní básní a já také...

„Zůstaň silný drahý můj,
svou mamu nelituj,
život můj zde krásný byl,
neb ty jsi mi ho rozjasnil,
nerada tě opouštím,
ale něco připouštím,
skvělá matka nebyla jsem,
avšak milovala tebe po svém,
zbytek básně napiš sám,
z nebo já na tebe pozor dám.“

Ach mami... Ani nevíš, jak už mi teď chybíš. Proč jen tak úžasná žena jako ty musela opustit tento svět tak brzy? Je to tím, že smrt nerozlišuje mezi hříšníky a svatými? Bere prostě bez ohledu na to, co po sobě zanechá?

Dětská redakce

Historie knihovny

Knihovna v Novém Hrozenkově byla založena 27. září 1882 příjetím „Stanov místní knihovny“. Prvním knihovníkem byl Josef Vyvečka – správce školy. Tehdejší zakladatelé se zavázali, že budou přispívat na provoz knihovny jedním zlatým ročně. Čtenářům byl stanoven poplatek 1 krejcar za knihu. Knihy se do knihovny pořizovaly různě, prvních 10 knih bylo zakoupeno za sníženou cenu 5 zlatých a 80 krejcarů. Olomoucká knihovna zaslala knihy převážně s náboženským obsahem, ale také knihy od Boženy Němcové, Karolíny Světlé, Františka Ladislava Čelakovského a dalších. Po roce 1969 přechází zdejší knihovna do rukou profesionálních knihovníků, vedených tehdejší Okresní knihovnou Vsetín. Knihovna v Novém Hrozenkově prožila několik stěhování. Sídliila například v budově dnešního zdravotního střediska, v domku „U Tkadlečků“ a v současné době je umístěna do vily, kterou nechal postavit MUDr. Edmund Haverland.

Julie Khazalová

Rozhovor

Martin Strnadel a fenomén modřínového šindele pro střechy a fasády

Valašská architektura a osobitost ve stylizaci střech a používání valašského šindele na roubenkách byla zřejmě odrazovým můstkem pro výrobu střešního a fasádního šindele z modřínu. Výrobci modřínového šindele je na Horním Vsacku víc. Já jsem si vybral pro rozhovor dalšího velkého novohrozenkovského patriota, Martina Strnadla.

Martine, jak dlouho už děláš modřínový šindel a jak jsi vůbec k tomuto řemeslu přišel?

Výrobou modřínového šindele jsem se začal věnovat před cca 20ti lety. Nejprve jsem zkušenosti nasbíral u kamaráda a poté jsem začal s výrobou samostatně. Práce se dřevem mě zajímala už od dětství.

Je asi náročné obstát v konkurenci. Jednak je to prakticky nepřetržitě nakupování vhodné kulatiny a také dobrý, kvalitní a spolehlivý odbyt. To všechno je samozřejmě i nápor na psychiku. Jak to všechno zvládáš?

Konkurence v tomto oboru, zvláště u nás na Valašsku, kde se šindel vyrábí, je od nepaměti velká. Aby byl výrobek kvalitní, musím věnovat největší pozornost výběru dřevní hmoty. Jelikož se jedná o modřínové dřevo, kterého je tady v regionu málo, musím dřevní hmotu dovážet i několik stovek kilometrů.

Všeobecně známý je fakt, mezi Valachy zcela jistě, že ne každý kmen, ne každý strom je vhodný k výrobě modřínového šindele. Jaké parametry musí kmen splňovat? Je nějaký univerzální návod jak poznat vhodný kmen, o který jsi ochoten se podělit?

Modřínová kulatina pro tuto výrobu musí být téměř bez suků, rovná, většinou se jedná o oddenkovou část kmene. Tyto stromy mají v průměru 100 let a víc. Kmen musí mít pravidelné letokruhy, jejichž hustota musí být minimálně 3 letokruhy na 1 cm.

Tato práce, jako každá jiná, je bez dobrého týmu zaměstnanců nemyslitelná. Hlavně pokud jde o bezpečnost, a také ve smyslu dodržování termínů a plnění objednávek i se zahraničím. Málokdo si uvědomuje, že i tohle je způsob reprezentace firmy a jejích lidí, obce, městyse, regionu, kraje a samozřejmě i státu.

Výroba šindele je náročná na zručnost, fyzicky namáhavá a proto musím mít při výrobě k dispozici šikovné pracovníky. Výroba má několik operací na různých strojích, kulatina se nejprve nařeže na špalky, naštípe na čtvrtiny a poté na jednotlivé kusy, ty se následně ořežou, ohoblují a nafázují na přední straně. Hotové výrobky se skládají do svazků na paletu a expedují do skladu, kde prosychají a jsou připraveny k odběru. O šindel je zájem, jak u nás v České republice, tak v zahraničí, a to v Rakousku, Německu, Itálii a Švýcarsku, kde je hlavně používán v horských oblastech Alp na pokrytí domů, kostelů a historických staveb.

Martine, co tvé koníčky? Co ti dělá radost?

Mojí největší zálibou je myslivost a práce se dřevem. Ve volném čase, kterého mám málo, se věnuji jízdě na motocyklu a kole.

Děkuji za rozhovor a za tvůj čas!

miro

Vítání občánků u Památníku A. Strnadla

Ve čtvrtek 22. července 2021 jsme u Památníku Antonína Strnadla slavnostně přivítali 8 dětí mezi občany Nového Hrozenkova.

Vítání občánků proběhlo v knihovně naposledy v únoru 2020. Poté se v březnu knihovny uzavřely a koronavirová epidemie nám neumožňovala nějakou dobu pořádat žádné akce. Děti se, bohudíky, rodily dále a dotazy typu: Kdy bude Vítání občánků se množily. Po dohodě s paní starostkou jsme 8. července 2021 navštívily děti narozené ještě v roce 2019 osobně a spolu s paní

matrikářkou Sylvou Šarmanovou jsme maminkám a dětem předaly dárky od knihovny a městyse a popřály rodičům i dětem šťastný život. Poté nás napadlo uspořádat akci venku, na čerstvém vzduchu, v krásném prostředí. Pozvaly jsme všechny děti narozené v roce 2020, mělo jich být celkem jedenáct, k Památníku Antonína Strnadla. Akce se vydařila, počasí nám přálo,

k poslechu zahráli a zazpívali bratři Čajkovi z Domanína. Děkuji kolegyním z Informačního centra za pomoc s přípravami a zajištění hudebního doprovodu. Doufám, že Vítání občánků pod širým nebem nebylo naposledy a v případě pěkného počasí se sejdem opět venku.

Petra Valíčková

6. ročník Hrozenkobraní

proběhl 17. července tentokrát za finanční podpory Zlínského kraje a nesl se ve znamení krojových ozdob a výrobků z kůže. O své umění se s námi přijelo podělit hned několik výběrných řemeslníků. V budově Památníku jsme obdivovali mistrovské vyšívání Lenky Macečkové, která si pro nás připravila kromě tradiční vyšívky ženského hrozenkovského svatebního kroje také nádherné, ručně síťované šaty s vyšivkou. Tradiční vyšívku a zdobení kordulek předváděla Vladka Hrubešová a na jejím

stole si mohl každý podrobně prohlédnout také zdobení kordulek našich babiček, a to jak kordulky k valašskému kroji, tak také ke kroji selskému z celého Horního Vsacka. S krojovými vyšivkami z Kopanic a Starého Hrozenkova přijela Věra Adámková. Výraznou krojovou ozdobou jsou rovněž kotuly, které vyrábí Petr Mužík z Velkých Karlovic. K nám přivezl nejen hotové kotuly, ale také ukázky perleti, ze které kotuly vyrábí. Kromě toho ukazoval, jak se šijí krpce či zdobí opasky. S kůží pracovali také

Jakub Kopecký a Jaroslav Blizňák. V jejich stáncích jsme se dozvěděli všechno o šití koňských postrojů, ať už kočárových či pracovních a také šití dámských kabelek. O zpracování usní a rekonstrukcích historických sedel, bot a jiných artefaktů z kůže, odborně povídal Václav Gřešák. Děti si mohly vyrobit proutěný věneček u pana Olivy či uplést ozdobnou šňůru s Vlastou Jochcovou.

Chuťové pohárky nám přijela uspokojit opět Ráchel Weitzová s jedenácti rozličnými pokrmy. Její fermentovaná salsa, bulgurový probiotický tvaroh či pohankové a ovesné kvašené jogurty byly vynikající. Mlsné jazyčky se poměly také u stánku firmy MALINY, kde voněla káva a vynikající sladkosti. Nechyběl ani myslivecký guláš nebo valašská kuchyně, kde bodovaly hlavně zeliňáky. Celý den zněla areálem výborná muzika. Od 11 hodin v podání cimbálové muziky Kotula, od 14 hodin hlaholily veselé hlasy zpěvaček z Kudlovic a na závěr to rozbalili ogaři z kapely Veselá bída.

Doufáme, že i příští ročník, na který vás srdečně zveme, proběhne za pěkného počasí. Už teď pro vás připravujeme program, který se zaměří na výrobu železa, kovářství a krásné šperky a ozdoby. Těšíme se na vás 23. července 2022 a spolu s námi se těší i ogaři z Darebandu.

Jana Krystyníková

100 let cimbálové muziky v Novém Hrozenkově

Nová výstava v *Maštali* Informačního centra Nový Hrozenkov byla slavnostně zahájena 22. srpna 2021. Nedělní odpoledne bylo zasvěceno oslavě stoletého výročí novohrozenkovské „dřevěné“ muziky. Program byl věnován nejen muzice jako takové, ale i muzikantu Vladimíru Jochcovi, který by letos oslavil 90. narozeniny. Díky přátelům a příznivcům cimbálové muziky v Hrozenkově vznikl bohatý program, který ukázal, jak je lidová píseň rozmanitá a každý její interpret jedinečný. Zazněly melodie převážně hrozenkovské, ale i další oblíbené, nejčastěji valašské písničky. V programu účinkovala hrozenkovská cimbálová muzika s primáškou Lucií Koryčanskou, dětská cimbálová muzika Malá Kotula pod vedením Mariany Zetkové, pěvecký sbor Hafera pod vedením Jitky Plátkové s pásmem hrozenkovských hečených. Taneční složku reprezentovali tanečníci ze souboru Vranča s ukázkou hrozenkovských figurálek a tanečníci ze souboru Ostrévka s ukázkou ze

svatojánského programu. Mimo hrozenkovských stálci přijali naše pozvání i vzácní hosté, mezi které patří mistr lidové umělecké výroby a gajdoš Pavel Číp ze Zubří, který do Hrozenkova přijel s gajdošským triem Hudci z pasek z Rožnova pod Radhoštěm a s milou vzpomínkou na svého přítele a mentora Jožu Országa Vraneckého mladšího, významného to výrobce valašských lidových nástrojů. Dalšími milými hosty byli sourozenci Jochcovi s cimbálovou muzikou Probakocymb, která působila v Hrozenkově v 70. a 80. letech. Slovem a vtipem program doprovodil Jaroslav Kneisl. Odpoledne pak pokračovalo besedou u cimbálu, na které se vystřídal hned několik muzikantů a po náramně vydařeném dni oslavovali až do posledních slunečních paprsků.

Městys Nový Hrozenkov vydal novou publikaci

V roce 2021 si Hrozenkovjané připomínají kulaté výročí cimbálové muziky. Ku příležitosti tohoto

významného milníku Městys Nový Hrozenkov ve spolupráci s Adélou Krystyníkovou vydal publikaci s názvem *100 let cimbálové muziky v Novém Hrozenkově*. Publikace se v úvodu věnuje třem základním osobnostem, které zásadně ovlivnily podobu a popularitu cimbálové muziky v obci, a to Jožovi Országu Vraneckému staršímu, Jožovi Országu Vraneckému mladšímu a Vladimíru Jochcovi. Hlavní část se věnuje samotným cimbálovým muzikám, které v průběhu uplynulého století v Hrozenkově působily. Tuto publikaci pokřtili místostarosta Pavel Jochec a Marie Jochcová v rámci slavnostního zahájení stejnojmenné výstavy 22. srpna 2021.

Na výstavě je k vidění obsáhlá kolekce lidových nástrojů převážně z dílny Joži Országa Vraneckého mladšího. Píšťaly, flétny, koncovky, vábničky, trúby, ochlebky, klarinety, gajdy, kobza, ba i fujarky z rozmanitých materiálů, různě vyřezávané, zdobené i omotávané. Nahlédnout můžete také do dílny výrobce píšťal, ale hlavně je ve výstavě půl druhé stovky fotografií cimbálových muzik z let 1921–2021, během kterých se v muzikách vystřídal několik desítek muzikantů. Výstava je v informačním centru k vidění denně mimo pondělí od 9 do 17 hodin až do neděle 3. října 2021, kde je taktéž zmiňovaná publikace dostupná k zakoupení.

Adéla Krystyníková, foto: Jaroslav Maceček

V památníku vystavují Hrozenkovští malíři

Výstava **“Valašská kooperace”** představuje propojení tvorby Martiny Valchářové a Hynka Bařáka v rodném Novém Hrozenkově. Oba hrozenkovští rodáci, absolventi Fakulty výtvarných umění Vysokého učení technického v Brně, oba působící v současné době v Brně ve společném ateliéru. Oba malíři a především dlouholetí přátelé spolu pro tuto výstavu namalovali sérii šesti společných obrazů.

MgA. Hynek Bařák, DiS. (1990) je absolventem malířského ateliéru Petra Kvíčaly na FaVU VUT a VOŠ restaurátorské v Brně. Ve svých starších dílech je velmi inspirován středověkem, motivy rytířské zbroje a středověkými artefakty. V současnosti se Hynkova práce vyznačuje prolínáním realistických figurálních motivů a vrstvené barevné ornamentálnosti. Hynek volně experimentuje s různými technikami vrstvenými přes sebe.

MgA. Martina Valchářová (1995) je čerstvou absolventkou Ateliéru malířství 2 pod vedením Ludka Rathouského na FaVU VUT v Brně. Mimo jiné prošla ateliéry Vasilu Artamonova a Pavla Sterce. Absolvovala tříměsíční rezidenční pobyt v lipském uměleckém centru Die Spinnerei v Německu.

Její obrazy mají často potmělou atmosféru, osamělý objekt uprostřed ztemnělé krajiny působí podivně bezčasově. Přestože ve své tvorbě zpracovává hlavně závažná témata, pro výstavu v Novém Hrozenkově si vybrala zejména valašské motivy. Výstavu obou našich umělců můžete shlédnout v Památníku A. Strnadla až do konce října.

MODRÁ

V informačním centru připravujeme ve spolupráci s Muzeem jihovýchodní Moravy ve Zlíně – Muzeem luhačovického Zálesí novou výstavu – MODRÁ – Modrá barva v tradiční kultuře.

Výstava se zabývá užitím modré barvy v lidové kultuře. Dozvíte se, jaké barvířské rostliny

a minerály se nejčastěji k barvení užívaly, uvidíte, jaké se v barvířských dílnách používalo náčiní a nářadí. Na výstavě nebudou chybět ani ukázky moravské majoliky, selského nábytku, sklářských výrobků či modrotiskových forem dochovaných z Nového Hrozenkova. Také zde bude možno vidět krojové součástky barvené indigem či borytem a zdobené tradičními technologiemi modrotisku. Budou zde

vystaveny fěrtochy i šátky z luhačovického Zálesí, Valašska, Hané a jiných národopisných regionů. Z dalších textilních technik budou na výstavě zástěry vyrobené téměř zapomenutou šitou batikou z Hané a Kyjovska.

Těšíme se na vaši návštěvu v informačním centru od 10. října 2021.

Jana Krystyníková

Za peníze SFDI se postaví most v Novém Hrozenkově

S využitím dotace od Státního fondu dopravní infrastruktury nechá Ředitelství silnic Zlínského kraje postavit nový most na silnici III/4879 přes potok Vranča ve stejnojmenném údolí v katastru městyse Nový Hrozenkov. Stavba za 19 milionů korun začne letos a dokončena bude v roce 2022.

Popis prací

Předmětem díla je stavba mostu ev. č. 4879-3 v Novém Hrozenkově přes potok Vranča na silnici III/4879 vedle mostu stávajícího, který je ve velmi špatném stavu (hodnocen stupněm 6 na sedmibodové stupnici). Most se nachází na silnici, která prochází údolím Vranča a vede až na hřeben Javorníků do lokality Kohútka na hranici se Slovenskem. Most leží ve vzdálenosti 2,5 kilometru od napojení na silnici II/487 v centru Nového Hrozenkova. Stavba řeší částečnou demolicí stávajícího mostu se zachováním opěr, které budou navazovat na nový most. Nosná konstrukce nového mostu bude železobetonová monolitická rámová, založená plošně. Silnice III/4879 v novém směrovém vedení je navržena v šířce zpevněné vozovky 6,5 metru, celková délka úpravy je 236 metrů. Bude

vybudována kompletní nová konstrukce vozovky včetně sanace pláň. Součástí stavby jsou úpravy sjezdů, terénní úpravy, odvodnění.

Zhotovitel, cena, termín

Zhotovitelem stavby je firma FIRESTA-Fišer, rekonstrukce, stavby, a. s., Brno. Smluvní cena činí 19,102 milionu korun (včetně DPH). Stavba bude spolufinancována z prostředků Státního fondu dopravní infrastruktury. Předpokládá se, že stavební práce budou zahájeny 16. srpna 2021 a po zimním přerušení budou pokračovat ještě v roce 2022.

Uzavírky a dopravní omezení

Realizace stavby silnice III/4879 bude probíhat za částečné uzavírky a bude rozdělena do tří etap. Provoz bude řízen kyvadlově pomocí světelné signalizace.

Na těžké životní situaci dlužníků často parazitují insolvenční šmejdi

Insolvence je cestou z dluhové pasti. Využívají ji lidé, kteří nejsou schopni platit své závazky nebo jsou proti nim vedena exekuční řízení. Podle Insolvenčního rejstříku jsou nyní v procesu oddlužení necelé tři stovky dlužníků z ORP Vsetín.

Na koho se obrátit, pokud mám zájem o oddlužení

V případě, že se dlužník rozhodne podstoupit proces oddlužení, má dvě možnosti. Může vyhledat pomoc u příslušníků právnických profesí (např. advokátů, insolvenčních správců, soudních exekutorů nebo notářů). Jejich služby jsou však zpoplatněny. Za zpracování insolvenčního návrhu si tyto odborníci účtují 4 tisíce korun pro jednotlivce a 6 tisíc korun pro manželský pár. V ceně není započtena DPH. Druhou možností je obrátit se na tzv. akreditované osoby, kterým Ministerstvo spravedlnosti udělilo povolení k poskytování služeb v oblasti oddlužení. Hlavní výhodou je, že služby těchto akreditovaných osob jsou bezplatné. Zpravidla se jedná o sociální služby, jako jsou např. občanské či dluhové poradny. Ve Zlínském kraji působí celkem 8 akreditovaných osob, mezi které patří i Vzdělávací a komunitní centrum Integra Vsetín, přesněji Občanská poradna Vsetín, která je součástí dané organizace.

Seznam všech akreditovaných osob najdete na webu sako.justice.cz.

Dejte si pozor na tzv. insolvenční šmejdy

Poradkyně Občanské poradny Vsetín Petra Maliňáková doporučuje vyhledat pomoc pouze u prověřených osob či organizací. „Je to i jedna z cest, jak se vyhnout tzv. insolvenčním šmejdům,“ doplňuje Petra Maliňáková. Insolvenční šmejdi aktivně oslovují lidi ve špatné finanční situaci a nabízejí jim snadné oddlužení. Hlásí, že za dlužníka zařídí vše potřebné a zajímá je jen dlužníkovu blaho. Vzbuzují dojem, že bez jejich pomoci nelze vstup do insolvence nikdy zvládnout. Pravdou ale je, že tyto osoby zpravidla nejsou schopné oddlužení zprostředkovat. „Často oslovují dlužníky, kteří mají nějakou nemovitost, kterou se snaží výhodným způsobem získat pro sebe,“ vysvětluje Maliňáková. Služby těchto šmejdů často stojí dlužníky desítky tisíc korun a situaci dlužníků zpravidla ještě zhorší.

Výjezdy SDH Nový Hrozenkov:

24. 6. 2021 – Odstranění spadlého stromu přes cestu, Nový Hrozenkov – Vranča

25. 6. 2021 – Odstranění spadlého stromu na el. vedení, Nový Hrozenkov – Babínek

25. 6. 2021 – Odstranění spadlého stromu do potoka, protrhané dráty, Nový Hrozenkov – Vranča

10. 7. 2021 – Planý poplach – lidé viděli velký dým, hlášené pálení – Nový Hrozenkov

14. 7. 2021 – Odstranění spadlého stromu přes cestu, Nový Hrozenkov – Vranča

14. 7. 2021 – Odstranění spadlého stromu na veřejném osvětlení, Nový Hrozenkov – Zavadí

6. 8. 2021 – Transport ztracených osob.

Tři prochládlé a mokré osoby, kde jedna osoba měla zdravotní problémy s nohou, jsme transportovali k nám na stanici. Zde jsme jim poskytli teplý čaj a suché oblečení. Zraněná osoba odmítla lékařskou pomoc a po zahřátí a odpočinku odjel domů.

Zdeněk Kysučan

Stacionář na cestách

Letní dny v Denním stacionáři Slunečnice více využíváme k výletům. Jezdíme buď osobní dodávkou, nebo nízkopodlažním autobusem. Obě vozidla jsou speciálně upravena pro hůře pohyblivé uživatele.

Ve středu se mohou uživatelé, kteří o to mají zájem, zúčastnit mše svaté v kostele v Novém Hrozenkově, kam s nimi zajedeme. Pro některé je to jedna z mála možností, jak se dostat do liturgického prostoru, kam často byli zvyklí pravidelně chodit.

Hned poté vyrážíme na krátké výlety. Jen někam po okolí, do míst, která uživatelé znají, ale sami už nemají jak se k nim dostat. „Jednou to bylo ke zvonici Nejsvětější trojice v Uherské, kde jsme se shodou okolností potkali s pracovníky a uživateli našeho Domu pokojného stáří. Podruhé jsme se

podívali ke kapličce Panny Marie ve Stanovnici a jindy zase do krásného dřevěného kostela Panny Marie Sněžné ve Velkých Karlovicích,” upřesňuje Judita Grycmanová, zástupkyně vedoucího.

Léto nám dává prostor pro výlety, ty vždy volíme s ohledem na zdravotní stav v ten den přítomných uživatelů, stejně jako u všech ostatních aktivit ve Stacionáři. Chlapi si většinou nejraději zahrají karty, jeden uživatel nám hraje na harmo-

niku, někdo si raději popovídá u šálku kávy nebo něco vyrobí. Zajišťujeme pomoc i těm uživatelům, kteří potřebují celodenní dohled a dopomoc v základních sebeobslužných úkonech. Zájemci o službu Denního stacionáře Slunečnice se mohou obrátit na vedoucího stacionáře na telefon 739 507 126. Budeme se těšit.

Vojtěch Petroš,
vedoucí Denního stacionáře Slunečnice

Další pomocníci jsou na cestě

Jedná se o prodloužená elektrická polohovací lůžka, antidekubitní matrace v prodloužené i klasické délce, nepropustné potahy na matraci, invalidní vozíky, hrazdu k lůžku a vysoké chodítko. To vše jsme mohli zakoupit díky dotaci z Ministerstva zdravotnictví v programu Pomoc terminálně nemocným a pečujícím v domácím prostředí.

Reagovali jsme na poptávku, která každým rokem roste (v roce 2019 bylo zapůjčeno 200 pomůcek, v roce 2020 už to bylo 228).

Naším cílem bylo zvýšit dostupnost pomůcek a podpořit tak více lidí v setrvání v domácím prostředí. Často se lidé vracejí v těžkém stavu ze zdravotnických zařízení a jsou v preterminálním nebo terminálním stadiu onemocnění. Vhodná pomůcka těmto lidem zachová standard života, usnadní pečujícím (rodinným příslušníkům, sestřičkám a pečovatelkám) péči, která zůstane i nadále velmi kvalitní.

Kompenzační pomůcka rovněž podpoří setrvání nemocného v domácím prostředí, což je jeden z hlavních cílů Charity Nový Hrozenkov. Jsme rádi, že se nám půjčovna zase o něco rozroste a my tak budeme moci naplnit naše poslání.

Lucie Oriňaková a Eva Čechová

Charita Nový Hrozenkov vás zve na besedu

Výživa ve stáří a nemoci

Kdy? 6.10. od 9:00 hod
Kde? Knihovna Nový Hrozenkov
Vstupné: zdarma

Pro koho: seniři, pečující, široká veřejnost

Setkáváte se se situacemi, kdy výživu komplikuje závažná nemoc, jako je demence nebo jiné stavy po hospitalizaci? Přijďte, budeme mít společný prostor tyto situace sdílet a najít z nich cestu ven. Beseda bude zaměřena velmi prakticky.

Jak vypadá výživa seniorů?
Co vše dokáže ovlivnit výživu ve stáří?
Jak moc se vzájemně ovlivňuje výživa a nastavené léky?

Rovněž si ukážeme, jak může vypadat ideální jídelníček a co by měl obsahovat, včetně technologické úpravy potravin.

Tešíme se na vás!

Periodický tisk územního samosprávného celku městyse Nový Hrozenkov, 756 04 Nový Hrozenkov 454, IČ.: 00304131

Povoleno MK ČR pod e. č. E 20788, četnost vydání: čtvrtletně, náklad: 900 ks

Tisk a grafické zpracování: GD3D, Lenka Novotná, www.gd3d.cz